קדשי קדשים פרק ששי זבחים

[עכן רגס ה' ע"ב]

ל"ל עצים
ירח א מיי' פ"ז מהלכות מיפוני מזבח הל' ג:
יט ב מיי' פ"ב מהלכות בית הבחירה הל' יג:
כ ג מיי' פ"ז מהלכות מעה"ק הלכה יח:
כא ד מיי' פ"ב מהל' בית הבחירה הלכה יג:
עי' רש"ק ועי' כס' פנים מלאכות פסחים בל"ע על תוס' דבה לעיל כד. ברוך מיונים לרב ומפני לימא כנגד אמה יסוד וכנגד אמה סובב ע"ש
כב ה מיי' פ"ו מהלכות מעה"ק הלכה ד:
כג ו מיי' פ"ב מהלכות בית הבחירה הלכה יד:
כד ז מיי' שם הלכה יג.

באמה גדומה · תסיה ובערוך *פירש גרומה בר"ש כמו טתן לו את גירומין ג] (ב"ב פח): ורב יוסף פריך ממתניתא שלא יהו לא] *עצים יולאים: **אויר** קרקע מפסיקו · *קרקע לאו דוקא לא] שהיה פורח אמה על יסוד ואמה על סובב ובלאו קרא היה לריך אויר משום שלאמר סביב כדכסמוך אלא דסגי במשהו אבל הכא בעינן אויר גדול ויכיר שהוא לעולך אויר: **דאריך** וקטין · והא דכתיב חמש אמות אורך וחמש אמות רוחב למלוה והאי קרא לעכב ומיהו קשה לעכב מהמזבח נפקא מ]:

שיתין וד' הוו · *הייטו כלוי דאמר לעיל (דף נד·) בדמיסוקיטו כוותיה משום תרגום דיהן דמתרגמינן בתחסכתיה יתבני מקדשא אבל לרב דאמר הוה ליה יסוד בבנין הוה ליה מזבח מן הלפון ולדרום ל"ל וכבש ל"ב הרי ס"ג ה"ל לשטיי שהיה פורח על הסובב אמה:

[תרגום של בעיבוס כמישור בשלמא ובתרגומא עי' עניון ערך תרן]

סוטה עו: (פוסה מח) יומא עו: יז: מה. מח.

[ל"ל יחזקאל]

יומא נח:

ל"ק מ"ז

בני קטורה · בני אהרן הם אבל לא כזרע יצחק ויעקב: **בני גרפינן הוו יתבי קמיה דרבי טרפון** · ולא הוו אמרי מידי: **פתח ואמר** · כדי שידברו: **יותבי** · מילתא בעלמא הוא דקאמר כדי לפתוח פיהם: **בני קטורה** · אינם יודעין לדבר בהלכה: **גזירין** · שני גזרי עצים לריך תורה אור לסדר בראש מז] המזבח המערכה [ומלמיתמיד של שחר בכהן אחד יז] ולתמיד של בין הערבים בשני כהנים כדקיימא לן בסדר יומא (דף כו:): **אמה ארכו ואמה רחבו** · כמידת מקום המערכה: **באמה גדומה** · קנרה אלא יצאו חוץ למערכה ויעבבו הכהנים מלהקיף: **לאו הייגו דתניא כו'** · ואמה גדומה למה לי אלא לאמה מצומצמת: **מנהני מילי** · שהכבש בדרום: **ירך** · רגליים ופניו בדרום כאדם השוכב אלא ורגליו לצפון נמצא ראשו ופניו לדרום: **אימא ירך לצפון ופניו לצפון** · כאדם היושב זקוף: **רמי גברא אגפיה** · שיער באדם השוכב אלא: **אדרבה תרין ואוזיה גברא** · זקפוהו והשיבוהו ונמצא ראשו ורגליו לרוח אחת: **רבוע לחיה** · דרבוע באדם רובן ומובסכב שיער הכתוב: **והאי רבוע מיבעי ליה דמרבע ריבועי** · שיהא מרובע ולא עגול: **ת"ל** *ג רבוע לחיה **דמשמע הכי ומשמע הכי** · הלכך תרוייהו יליף מיהא: **והגא** · דבריהם מייתי לה להא יח] דאייתי רב הונא מירך המזבח מייתי הגא מהכא: כ] **ומעלותיו פנות קדים כל פינות שאתה פונה יהו דרך ימין למזרח** · האי קרא במזבח כתיב ביחזקאל וקאמר כא] *שתמיד כבש מעלותיו ברוח הרוחות לפנות הימנה למזרח ותהא אותו הפנייה לימין ואין לך רוח רוחות לכך אלא דרום: **ופרכינן ואימא דרך שמאל למזרח** · מי דפנות קדים כתיב בקרא אבל דרך ימין לא כתיב ביה כב] העמידהו בלפון וכשתגיע לראש המזבח פנה אל קרן מזרחית לפונית כג] ודרך שמאל: **לא ת"ל** · שיהו פונים לשמאל אלא כד] דרך ימין: **לא יהו אלא דרך ימין** · כי מכיון דקרא דקתניב ואזיל דרך ימין מלפון למערב וממערב לדרום וכשאתה מקיף שום דבר ופניך אליו ואתה סובבו מלפון למערב לימיך אתה הולך: **למזרח** · מהאי קרא לא נפקא לן דרך ימין ומקרא דלעיל דכתיב כו] קדיש שמעינן למזרח דרך ימין למערב ויהא כבש בלפון: **מיבעיא ליה לגופיה** · להודיעך מוסב היה היאך ומנין **לך לגמוד** הימנו לפינות המקדש בגורלי עבודה: **אויר יש בין כבש למזבח** · אלא היה ראש הכבש נוגע במזבח אלא אויר מעט מפסיק ביניהם: **ה"ג** אמר לו ואתה אי אתה אומר כן: **מה דם** · עולה כז] שעומד בארץ וזורק מן הכלי כדכתיב וזרקו אף בשר בזריקה **אלמא אויר יש** וממתמת האויר כח] *הוא צריך זריקה שעומד בכבש וזורק אל עבר האויר למערבה: **אמר לו אלמי אומר** כט] **זורק עומד בלד המערבה**: בראש המזבח וזורק ל] ולהכי אתא קרא: **אמר לו כשהוא זורק למערבה דלוקה הוא זורק כו'** · כלומר משום הא למה לי קרא פשיטא דעל כרחו הוא זורקו שהרי אין יכול לסדר סביב על ראשי העליה שאין המערבה דלוקה שם אלא הימנו והלאה מקום שהמערבה דולקת והתם משום דלא אפשר הוא לא] *דע"ב כי אתא קרא לאשמעינן אתא דיש אויר בין כבש למזבח: **רב פפא אמר** · לא מצית אמרת הכיקש לב] לאשמעינן אתא דעומד בלד המערבה וזורק דהפסקה אויר לפה בעינן כי הא: **מה דם אויר קרקע** · הכלפה מפסיק ביניו למזבח אף בשר כו'] : **שני כבשים קטנים יוצאין מן הכבש כו'** · שוחו שפוגין בו לסובב לג] יצא במזרח של כבש אלא של כבש ונמשך ועולה בהלכסון עד שמגיע לסובב והפונה ליסוד יוצא לחערבו לד] להוליך בו שיריים של מובח *שיורד מן המזבח פונה לשמאלו ליסוד דרומי ומתחיל ללאת בשיפולו של כבש רחוק מן המזבח כדי שיהא נוח לשפע ולירד ליסוד: **משום שנאמר סביב** · שיהא היקף למזבח כל דהו ולא הוו מחוברין שוב אין לה] היקף אפילו בחוט אין אדם יכול לסובבו: **רבי אבהו אמר רבוע** · ולא מחוברין לא הוי בניטו מרובע: **ואילטריך למיכתב סביב ואילטריך למיכתב רבוע** · ולא על גב דאפקינהו לתרוייהו להך דרשא אלא יהא בנין אחד מחובר לו: **דעגול מעגל** · ולא יהא לו זויות: **דאריך וקטין** · אלכו יוצא בזוויות יהא לו: **כתב רחמנא סביב** · שיהו כל סביביו שוין: **שיתין ואלכע הוו** · דהא תנן לעיל אורך הכבש ל"ב אמה וכן המזבח: **ומשני נמצא שראש הכבש פורח ועולה על כניסת היסוד והסובב** · ומגיע לראש המזבח נמצאו שתי אמות העליונות שלו מובלעים *בשתי אמות לו: ה"ג

בני קטורה בני אהתיה דרבי יתבי קמיה דרבי טרפון פתח ואמר *ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה יוחני אמרי ליה קטורה כתיב קרי עליהם בני קטורה אמר אביי · בר הונא אמר רב חמא בר גוריא ג] *גזירין שעשה משה אורכן אמה ורוחבן אמה ועוביין כמחק גודש סאה אמר רבי ירמיה באמה ד] גדומה אמר רב יוסף ולאו היינו דתניא *על העצים אשר על האש אשר על המזבח שלא יהו עצים יוצאין מן המזבח כלום תנן התם *הכבש היה לדרומה של מזבח אורך שלשים ושתים על רוחב שש עשרה מנא ה"מ אמר רב הונא אמר קרא *ושחט אותו על ירך המזבח צפונה שיהא ירך בצפון ופניו בדרום אימא ירך בצפון ופניו בצפון אמר רבא רמי גברא אאפיה א"ל אביי אדרבה *תריץ ואותיב גברא א"ל *רבוע כתיב ה] והא מיבעי ליה דמרבע רבועי מי כתיב מרובע וליטעמיך מי כתיב רבוע ו] א"ל רבוע כתיב דמשמע הכי ומשמע הכי ותנא מייתי לה מהכא דתניא רבי יהודה אומר ז] *ומעלותיהו פנות קדים *כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין למזרח ואימא ח]שמאל למזרח לא ס"ד *דתני רמי בר (*יחזקיה) ים שעשה שלמה *עומד על שנים עשר ט]*(עמודים) בקר שלשה פונים צפונה ושלשה פונים ימה ושלשה פונים נגבה ושלשה פונים י] מזרחה כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין למזרח ההוא מיבעי ליה לגופיה א"כ פונים פונים למה לי שאל רבי שמעון בן יוסי בן לקוניא את ר' יוסי אומר היה ר"ש בן יודאי *אויר יש בין כבש למזבח אמר לו ואתה אי אתה אומר כן והלא כבר נאמר *ועשית עולותיך הבשר והדם המזבח דם בזריקה אף בשר בזריקה אמר לו שאני אומר עומד בצד מערכה וזורק א"ל כשהוא זורק למערכה דלוקה הוא זורק או למערכה שאינה דלוקה הוא זורק הוי אומר למערכה דלוקה הוא *זורק התם משום דלא אפשר יא] רב פפא אמר כי דם מה דם אויר קרקע מפסיקו אף בשר אויר קרקע מפסיקו אמר רב יהודה יב]שני כבשים קטנים יוצאין מן הכבש יג]שבהן פונים ליסוד ולסובב ומובדלין מן המזבח מלא נימא משום שנאמר סביב יד]ורבי אבהו אמר רבוע ואיצטריך למכתב סביב ואיצטריך למכתב רבוע דאי כתב רחמנא סביב הוה אמינא דעגיל מעגל כתב רחמנא רבוע ואי כתב רחמנא רבוע הוה אמינא דאריך וקטין כתב רחמנא סביב תנן התם *הכבש והמזבח ששים ושתים הני שיתין יז]וארבעה הוו *נמצא פורח אמה על יסוד ואמה על סובב אמר

שיטה מקובצת

ה] מרתון ולא הוו אמרי מידי פתח: ו] רבי אבין בר תיבת אביי נמחק: ג] גוירין שעשה משה אורכן אמה כו' ואם תאמר והלא מקום המערכה לא היתה כי אם אמה על אמה וא"כ גזירין מכסין כולה והיאך היו משימין הקיסמין וי"ל דהיו מניחין אותן על צדיהן והיו נותנין קיסמין בינתים להבעירם: ד] גדומה · פ"ה קצרה כמו גדמת ופריך [רב יוסף] דתנא ואם כן מצומצמת היו יכולים לעשות ואמאי עשו אותה קצרה וקצת קשה דמשמע דפריך מפשטיה דקרא לכך נראה כגירסת הערוך גרומה מלשון נותן לו את גירומיו דהיינו יתר על [המשקל] כלומר אמה גדולה והשתא פריך שפיר מהאיא דשלא יהיו העצים יוצאים מן המזבח ואמה מצומצמת היו ליה למעבד: ה] כתיב האי רבוע מיבעי תיבת והא ל"ש ונמחק: ו] רבוע אלא רבוע תיבת א"ל ל"ש: ז] ומעלותיו פנות: ח] ואימא דרך שמאל למזרח כו' בר יחזקאל תיבת יחזקיה נמחק: ט] תיבת עמודים נמחק: י] רשלשה פונים קדמה כו' למזרח לא נפקא לן מהאי קרא אלא דרך ימין נפקא לן מהאי קרא וכ"ת דרך ימין למערב ויהא הכבש בצפון הא כתיב באריך קרא דלעיל פנות תיבת מזרחה נמחק: יא] קמן ערב אמה לי כבש ליסוד וא"ת למה לי כבש בהשמטות בסוף המסכת: יב] על היסוד ואמה על הסובב: עז] תיבת המובח נמחק: יג] אחד ותמיד של: יד] (א"ל) ה"ג אלא רבוע: טו] להא מילתיה דאייתי רב הונא דכבש בדרום מדרך המזבח מהכא הס"ד ותיבות מייתי חנא נמחק: טז] ומעלותיו · ותיבת כבש שתמיד נמחק: יח] ביה הלכך העמידהו: יט] צפונית דרך שמאל: כ] אלא לימין הס"ד: כא] לן אלא מהכא נפקא: כב] בתיבת פנות קדים שמעינן שיהיו הפנות של מובח למזרח: כג] עולה בזריקה שעומד: כד] האויר הנוקק לזריקה שעומד כו' ותיבת הוא נמחק ותיבת צריך ל"ש: כה] אומר עומד תיבת זורק ל"ש: כו] וזורק וגזירת הכתוב הוא הס"ד: כז] לא הוא אלא ע"כ כי: כח] דהיקש אתא לאשמעינן דעומד וכו' וזורק דהפסקת אויר רצפה: כט] לסובב יוצא במזרחו של כבש בימין ומתחיל ויוצא בשפולו: ל] למערבו לחודיה בו שירי דם חטאת כשיורד מן המזבח: לא] אין לו היקף: לב] אמות של מזבח הס"ד: לג] גירומיו כלומר גדולה ורב: לד] ממתניתא שלא יהו עצים: לה] דוקא (עיין כתוס' דף סז ע"ב) שהרי היה פורח על אמה יסוד ועל אמה סובב אלא ר"ל אויר בעלמא מפסיקו וא"ת ולמה לי היקש לכך הא כתיב סביב לומר שיהא ריבוע ויכולים להקיף בחוט וי"ל דר"ל אויר גדול וכו' · מהר"פ: מ] נפקא לן ר"ל דהא"א דוקא של משה צריך ארכו כרחבו אבל במקדש לא לכך צריך רבוע כזה:

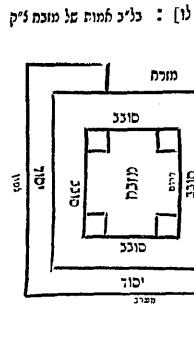

גליון הש"ס תוס' ד"ה אויר וכו' קרקע לאו דוקא · עיין לקמן דף פז ע"ב תוספות ד"ה אויר:

ה"ג אמר רמי בר חמא כל כבשי כבשים שלם אמות לאמה תוך מכבשו של מזבח שהיה ג' אמות ומחצה ואצבע ושליש אצבע כל כבשים גדולים וקטנים שהיו שם היה להן שיפוע שלם אמות לאמה גובה תוך מכבש הגדול של מזבח שעולין בו במשא איברים כביריים והוא חלק לרוחב שיהא משופע ביותר ומה לעלות לכך תורה אור

*אחריסיהו ל"ב שיפוע לע' אמות יב] הרי לכל אמה שלם אמות ומחצה ואצבע ושליש אצבע כשהתן לכל אמה שלם ומחצה הרי ל' ואחת ומחצה הן עוד ט' אצבעות וט' שליש אצבע הרי י"ב אצבעות שהן ג' טפחים והן חצי אמה יג): **מתני' מקום** · ואין יד] מעוגין לפון: **נפנים מן הקלעים ולחוץ כשהוא** · דכתיב לכל קרבנם ולכל מנחתם ולכל חטאתם וגו' וסמיך ליה בקדש הקדשים תאכלנו כל זכר יאכל אותו (במדבר יח): **ליום ולילה עד חצות** · דילפינן *ממנחת לחמי תודה: **גמ' שכן מצינו בשילוח כויכין** · שהן אזכרה למנחת לחם הפנים כדכתיב והיתה ללחם לאזכרה (ויקרא כד) ומתוירין את הלחם מן המעל שלחן הפנים שבהיכל במקום קמיצה דמנחות הנקמצות: **ממקום שרגלי הזר עומדות** מז) · לעיל קאי והכיא הזר לא בני אהרן הכהנים וקמץ משם מלא קומצו משמע ממקום שהכהנים עומדין שם וקס"ד השתא יז) לאסור בין האולם קאמי שאין זר נכנס לשם: **שיחזיר** · הקומץ לתוך הכיריים ולא אמרי' כבר נפסלה: **לא נגרכא** · יח) הא ממקום רגלי הזר דקאמר **אלא להכשיר** · דלא ליבעי על ידך המזבח לפונה אלא כל מקום דריסת רגלי ישראל כשר לקמילה וכל שכן עזרת הכהנים והיכל: **שכן כליל** · והיכי הוה ילפינן מיניה וקרא למעוטי למה לי: **מחטאת** · לי לאו דמיעטה הוה ילפינן לה מחטאת: **ופרכינן מה לחטאת שכן מכפרת כו'** : ה"ג מה לחטאת שכן מיני דמים: **מכולהו** · יט) בעיא למגמריה במיהדר דיגא ותיתי במה הלך: **מה הגשה בקרן מערבית דרומית** · קודם קמילתה כ) מגיעתה בתוך כליה לקרן מערבית דרומית של מזבח כדלקמן: **שנאמר ושחטו אתה אהל מועד וכו'** · אלמא מדתלה הכשר עזרה לשלמים בפתח אהל מועד שמע מינה אהל מועד עיקר ועזרה טפל: **ולא יהיה טפל חמור מן העיקר** · דכיון דטפל חזי להו כ"ש עיקר: **הקיפו עובדי כוכבים** · למלחמה ויוריה חיצים ואבני בליסטראות לתוך העזרה: **בקדש הקדשים** · היכל במשמע: **ואמאי** · אם איתא דאמרי' לא יהא טפל חמור מן העיקר למה לי לאיכסורי היכל לאכילת כפ) קדשים הא כתיב בהו באהל מועד *ונימא לא יהא טפל חמור מן העיקר: **אכילה דאין אדם אוכל במקום רבו** · דזיעותא דרביה היא לעשות כב) לרבי עבד לפניו לא יהא טפל חמור ליכא למימר דלאו חומרא היא אלא קולא וכן הדין שיהא טפל כג) *חמור מן העיקר: **מתני' חטאת העוף היתה נעשית** "על קרן יא) דרומית מערבית *ובכל מקום היתה בשירה אלא זה היתה מקומה 'ושלשה דברים היתה אותה קרן משמשת מלמטה ושלשה מלמעלה מלמטה חטאת העוף והגשות ושירי הדם ומלמעלן ניסוך היין והמים ועולת העוף כשהיא רבה במזרח *כל העולין למזבח עולין דרך ימין**

מזבח כח) בדרום קלי יש תימה על מזבח הנחשת למ"ד גובהו עשר כט) לא משכחת לכל היותר כי אם כ' אמות לע' אמות דאחר שלפני המשכן חמשים אמה כ"ה אמות אמה כ"ה אמות ומחצה ואצבע ושליש אצבע *בזכרותא* מנחות היו נקמצות *בכל מקום בעזרה ונאכלות לפנים מן הקלעים לזכרי כהונה בכל מאכל ליום ולילה עד חצות: **גמ' *א"ר אלעזר מנחה** ז] שנקמצה בהיכל כשירה שכן מצינו בסילוק ויקרא בזיכין מתיב רבי ירמיה וקמץ משם ממקום שרגלי הזר עומדות בן בתירא אומר מנין שאם קמץ בשמאל ה) שיחזיר ויקמוץ בימין ת"ל משם ממקום שקמץ כבר איכא דאמרי הוא מותיב לה והוא מפרק לה איכא דאמרי א"ל ר' ו) *עקיבא לר' ירמיה בר תחליפא אסברא לך לא נצרכא אלא להכשיר כל העזרה כולה סלקא דעתך אמינא הואיל ועולה קדשי קדשים ומנחה קדשי קדשים מה עולה טעונה צפון אף מנחה טעונה צפון *מה לעולה שכן כליל מחטאת מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות מאשם מה לאשם שכן מיני דמים מכולהו ז) מה לכולהו שכן מיני דמים ת"ל **והגישה** אל המזבח והרים ממנו בקומצו מה הגשה בקרן מערבית דרומית אף קמיצה בקרן מערבית דרומית קא משמע לן אמר רבי יוחנן *שלמים ששחטן בהיכל כשרים שנאמר ושחטו(אותו)פתח אהל מועד ולא יהא *טפל חמור מן העיקר מיתיבי *רבי יוחנן בן בתירה אומר מנין שאם הקיפו עובדי כוכבים את כל העזרה ["] שהכהנים נכנסין ט) לשם ואוכלין שם קדשי קדשים ת"ל בקדש הקדשים תאכלנו ואמאי נימא בחצר אהל מועד יאכלוה ולא יהא טפל חמור מן העיקר הכי השתא התם עבודה דארם עובד במקום רבו אמרינן לא יהא טפל חמור מן העיקר אכילה דאין אדם אוכל במקום רבו י) לא יהא טפל חמור מן העיקר לא אמרינן: **מתני' חטאת העוף היתה נעשית "על קרן** יא) דרומית מערבית *ובכל מקום היתה בשירה אלא זה היתה מקומה 'ושלשה דברים היתה אותה קרן משמשת מלמטה ושלשה מלמעלה מלמטה חטאת העוף והגשות ושירי הדם ומלמעלן ניסוך היין והמים ועולת העוף כשהיא רבה במזרח *כל העולין למזבח עולין דרך ימין**

אמר רמי בר חמא ט) (ח) °כל כבשי כבשים שלש אמות לאמה ב) חוץ מכבשו של מזבח שהיה שלש אמות ומחצה ואצבע ושליש אצבע *בזכרותא: **מתני'** ג) מנחות היו נקמצות *בכל מקום בעזרה ונאכלות לפנים מן הקלעים לזכרי כהונה בכל מאכל ליום ולילה עד חצות: **גמ' *א"ר אלעזר מנחה** ד) שנקמצה בהיכל כשירה שכן מצינו בסילוק ויקרא בזיכין מתיב רבי ירמיה °וקמץ משם ממקום שרגלי הזר עומדות בן בתירא אומר מנין שאם קמץ בשמאל ה) שיחזיר ויקמוץ בימין ת"ל משם ממקום שקמץ כבר איכא דאמרי הוא מותיב לה והוא מפרק לה איכא דאמרי א"ל ר' ו) *עקיבא לר' ירמיה בר תחליפא אסברא לך לא נצרכא אלא להכשיר כל העזרה כולה סלקא דעתך אמינא הואיל ועולה קדשי קדשים ומנחה קדשי קדשים מה עולה טעונה צפון אף מנחה טעונה צפון *מה לעולה שכן כליל מחטאת מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות מאשם מה לאשם שכן מיני דמים מכולהו ז) מה לכולהו שכן מיני דמים אלא איצטריך סד"א הואיל וכתיב °והגישה אל המזבח °והרים ממנו בקומצו מה הגשה ג"בקרן מערבית דרומית אף קמיצה בקרן מערבית דרומית קא משמע לן אמר רבי יוחנן *שלמים ששחטן בהיכל °כשרים שנאמר ושחטו(אותו)פתח אהל מועד ולא יהא*טפל חמור מן העיקר מיתיבי *רבי יוחנן בן בתירה אומר מנין שאם הקיפו עובדי כוכבים את כל העזרה ["] שהכהנים נכנסין ט) לשם ואוכלין שם קדשי קדשים ת"ל בקדש הקדשים תאכלנו ואמאי נימא בחצר אהל מועד יאכלוה ולא יהא טפל חמור מן העיקר הכי השתא התם עבודה דארם עובד במקום רבו אמרינן לא יהא טפל חמור מן העיקר אכילה דאין אדם אוכל במקום רבו י) לא יהא טפל חמור מן העיקר לא אמרינן: **מתני' חטאת העוף היתה נעשית "על קרן** יא) דרומית מערבית *ובכל מקום היתה בשירה אלא זה היתה מקומה 'ושלשה דברים היתה אותה קרן משמשת מלמטה ושלשה מלמעלה מלמטה חטאת העוף והגשות ושירי הדם ומלמעלן ניסוך היין והמים ועולת העוף כשהיא רבה במזרח *כל העולין למזבח עולין דרך ימין**

תתכסר וי"ל דסלקא דעתך לפסול נפ) דדרסינן מקום שרגלי הזר עומדות להכשיר כל מקום אזר יכול לעמוד הכ"ל לפסולי היכל קאמי אתין זר יכול לעמוד שם סלקא דעתך אמינא מ) אף מנחה טעונה צפון לכך להא קרא דממקום שרגלי הזר עומדות להכשיר כל מקום אזר יכול לעמוד אפי' בדרום אבל אין לפרש דדרים דרום מטעמא דאתין זר יכול לעמוד בצפון חדא דלעיל בפרק ב' (דף כ·) מוסיף מ"מ) אף מקום דריסת רגלי ישראל דחשוב צפון ועוד אפי' למ"ד מרחק צפון לא משתכר שיהא זר אסור בצפון כנגד המזבח אלא מב) מדרבנן מעלה בעלמא: ויורדין

מפרש לה: **ניסוך המים והיין** · שם שם היו נ) שיתין ואי אפשר לנסך כי אם שם: **ועולת העוף כשהיא רבה במזרח** · דעיקר מקומן בקרן דרומית מזרחית כדמפרש טעמא מפני שקרובה לבית הדשן לזרוק שם מורחה ועולה כדכתיב והאליך אותה וגו' אל מקום הדשן (ויקרא א) וכשהיא רבה שם שיש כהנים הרבה בתוחו הקרן עכוקין בעולות ואין לזה מקום בסובב לעמוד שהעולה נעשית למעלה בא לו לקרן מערבית דרומית שאף היא סמוכה לבית הדשן שבית הדשן ממוך לכבש היה במזרחו של כבש ולדרומו של מזבח: ומקיפין

נ) לאמה · משמע שכל כבש דינו להיות כך א כ לפ"ד . כח) מובח לדרום העזרה קאי: כט) **עשר ורחבו** חמש לא משכחת כו' לפ' אמות דנובה המובח מלבד הקרנות שהיו אמה דאחצי: ל) **ושמא** ר' יוסי **אית ו' נמחק:** הבא לא הזכיר אהל כלל אלא המשכן לפ': לא) בזכרותו אי' בשפוע בעיבי הגולל והא דנקט בזכרותו כדי לישב **החשבון** מצומצם ד' אצבעות לטפח משום דבסחם אצבעות הוי הטפח ששה אצבעות ופי': לב) של גובה **יסוד באמה:** לג) המשכן ש"א א"כ המובח היה גבוה מ' אמות פחות טפח וארבעה לגירסת רש"י: קשה מתחם **דנמצא כו'** : לד) הקונטרס יש ליישב דאמות של: לו) מובח ושל מטה בת חמשה לשיעור יסוד ואינך בבת חמשה: לז) דלא יהא מטל המזר מן העיקר החצר מן האהל כרקאמר: לח) מועד אם כן עשה הפסוק הזה פטל לאהל אבל הבא לא הזכיר אהל כלל אלא המשכן ואי': לט) לפסול מהא דדרשינן ממקום שרגלי הזר דה"א לפסול ההיכל קאתי כו' והשאר נמחק: מ) אמינא הואיל ועולה טעונה צפון אף: מא) מרחק צפון אף: מב) אלא מעלה מדרבנן בעלמא:

שיטה מקובצת

ח) כל כבשי כבשים כו' · משמע דכל כבש דינו להיות כך ותימה דלמ"ד דגולה מובח ברדום העזרה קאי א"כ המובח היה עומד באמצע חצר המשכן שהיתה חמשים על חמשים א"כ ח) הצי העזרה לא היתה כי אם כ"ה אמה ולפ"ד שהמובח גבוה עשר והמובח היה רוחב ה' אמות וא"כ כי מפי הכבש עד כותל העזרה לא היה הכבש [ארוך כי אם עשרים] אמה והמובח היה גבוה מ' אמות מבלי מקום הקרנות ולחשבון ג' אמות לאמה היה לו לכבש להיות ארוך כ"ז אמות וצריך להיות כל הכבש ברדום כרנפקא לן לעיל מיך המזבח בצפונה ואפילו להילוך אינו ראוי דאינו מתלקט כו' וי"ל דר' יוסי [הוא] דאמר גבהו מ' אמה (פי' מבלי מקום הקרנות עכ"ה) ור' יוסי לטעמיה דאמר גוליה מובח בצפון קאי מיהו אכתי קשה דלא נשאר מן החצר לכבש רק כ"ה אמה וי"ל שהיה המזבח משוך לצד צפון כל כך שלא היה מן המובח לפני אהל מועד רק ג' אמות ונשאר מן החצר כ"ז אמות לכבש דהיינו ג' אמות לאמה ודי בכך לפי שלא היה קבוע כל כך אבל ליכא למימר שלא היה כלל מן המובח לפני המשכן דהא כתיב פתח אהל מועד : כ) עיין בהשמטות בסוף המסכת: ג) מתני' המנחות היו:ד) מנחה שקמצה:ה) שיחזיר: ס"א שהוא מחזיר ויחזור ויקמוץ : ו) ר' יעקב

ז) ל"ל ר' מני המלר וכו' עד כותל דזמני לא היה וכו' .

הגהות הב"ח (ח) גמרא כל כבשי כבשים · נ"ב כאן יש למטה הפלא ופלא דתרכה בל הכבש היה נ"ב אמה ובמקום יסוד ובוכב ר"ח ובמידות קתניא רחבה של עזרה מקום הכבש נ"ב אמה וחס ח"ל לפי החשבון אמתר מכמיב כל אמתא בריבוע אמתא ותרי מומבי בחלבמות לפי זה בחשבון יגיע אלכה בל הכבש בחלבמות [ובסלר חבר]:

גליון השים גמ' כל כבשי כבשים · עיין הגמרא מעיל לדקה סימן כח: **תוס'** ד"ה מון וכו' ותיכן ר' נתן וכו' · עיין בתוספות מכר"ם בר בכוון דפוס פרחא סימן רל"ט ועיין בערוך ובכפ· ועיין מנחות דף מח ע"ב תוספות ד"ה ד' בגודל :

עין משפט נר מצוה

כה א ב מיי' פ"ב מהלכות מעשה"ק הלכה יב :

כו ג מיי' שם הלכה ו ופ"ג שם הלכה יב:

כז ד מיי' פ"ה מהלכות מעשה"ק הלכה ד : [ד] מיי' פ"ו מהלכות מעשה"ק דין ג :

כח ה מיי' פ"ז מהל' מעשה"ק הלכה ו :

כט ו מיי' שם הל' ט :

ל ז מיי' שם הלכה י :

לא ח מיי' שם הלכה יא :

ל"ח בזוכרותא

[ועי' מ"ש תוס' מנחות מח: ד"ה מלבעבה]

[מנחות ח.]

[וע"ע רש"י מנחות יא: ד"ה למחר וז"ע]

[לעיל מח:]

רש"ק גרס יעקב [ול"ח מנחות ח:]

מנחות ה:

[לעיל מח: וש"כ]

[מנחות ה: ע"ש ושם פירש רבי יהודה בן בתירה וכספרים הישנים מלאתי מתיב רבי יוחנן]

ל"ל נמוך ל"ק

[ושם ד"ה אל מיק]

[עי' לקמן סו: מנחות כ:]

סוכה מח:

יחלנה ל"ק

ל"ח קל

העוף ל"ק

שיטה מקובצת

ותיבת עקיבא נמחק : ז) מכולהו ס"א מכולהו נמי שכן כו' : ח) רבי יהודה תיבת יוחנן נמחק: ט) נכנסין לאיכל ואוכלין שם קדשי קדשים ת"ל בקרא: שירי מנחה ת"ל בקרא: י) רבו · ס"י מעמא דאהדדיה קרא הא לא אהדדיה קרא לא כו' : יא) קרן מערבית דרומית: יב) אמות גובה הרי : יג) עי' בהשמטות בסוף המסכת: יד) ואין מעונות צפון: טו) הלחם בקומץ שמתיר את השירים ומיליקן מעל השולחן בסקרים ותיבות הפנים שבהיכל נמחק: טז) עומדות דעל מקום הזר קאי קרא דכתיב והביא יז) השתא למעוטי היכל ואולם קאתי : יח) האי ממקום שרגלי הזר עומדות דקאמר: יט) מכולהו ואי מכולהו בעי : כ) קמיצתה מגיעה בכלי לקרן מערבית : כא) לאכילת קדשי קדשים:כב) לעשות עבודו צרכיו לפניו : כג) מעל קל מן העיקר: כד) תיבת מנא נמחק : כה) חטאת העוף יליף: כו) היו השיתין :

כז) לאמה · משמע שכל כבש דינו להיות כך א כ לפ"ד . כח) מובח לדרום העזרה קאי : כט) **עשר ורחבו** חמש לא משכחת כו' לפ' אמות דנובה המובח מלבד הקרנות שהיו אמה דאחצי: ל) **ושמא** ר' יוסי **אית ו' נמחק:** הבא לא הזכיר אהל כלל אלא המשכן לפ': לא) בזכרותו אי' בשפוע בעיבי הגולל והא דנקט בזכרותו כדי לישב **החשבון** מצומצם ד' אצבעות לטפח משום דבסחם אצבעות הוי הטפח ששה אצבעות ופי': לב) של גובה **יסוד באמה:** לג) המשכן ש"א א"כ המובח היה גבוה מ' אמות פחות טפח וארבעה לגירסת רש"י: קשה מתחם **דנמצא כו'** : לד) הקונטרס יש ליישב דאמות של: לו) מובח ושל מטה בת חמשה לשיעור יסוד ואינך בבת חמשה: לז) דלא יהא מטל המזר מן העיקר החצר מן האהל כרקאמר: לח) מועד אם כן עשה הפסוק הזה פטל לאהל אבל הבא לא הזכיר אהל כלל אלא המשכן לפ': לט) לפסול מהא דדרשינן ממקום שרגלי הזר דה"א לפסול ההיכל קאתי כו' והשאר נמחק: מ) אמינא הואיל ועולה טעונה צפון אף: מא) מרחק צפון אף: מב) אלא מעלה מדרבנן בעלמא :

עין משפט נר מצוה

כה א ב מיי' פ"ב מהלכות מעשה"ק הלכה יב :

כו ג מיי' שם הלכה ו ופ"ג שם הלכה יב:

כז ד מיי' פ"ה מהלכות מעשה"ק הלכה ד : [ד] מיי' פ"ו מהלכות מעשה"ק דין ג :

כח ה מיי' פ"ז מהל' מעשה"ק הלכה ו :

כט ו מיי' שם הל' ט :

ל ז מיי' שם הלכה י :

לא ח מיי' שם הלכה יא :

ומקיפין דרך שמאל. מקיפים את המזבח בשביל לורכי עבודה לו למקן דמי חטאת לו סידור המערכה לו היפוך איברים בגיטרא ויורדין במערבו של כבש שהוא שמאל יא) לעולים במזבח בעלייתן: **גי' דברים אלו.** הנעשים בקרן מערבית דרומית נסכים ועולת העוף יב) כשהוא עולה למזבח פונה לשמאל בתורה אור בתוספתא עולה למזבח פונה לשמאל בתוספתא לך ימין ולג' דברים הנעשים בה למטן אינו עולה ואינו מקיף אלא עומד על הרלפסה יג) בקרקע: **גמ' מנא הני מילי.** דחטאת העוף בקרן מערבית דרומית: **לא יתיב עליה וגו'.** במנחת חוטא כתיב הבאה תחת חטאת העוף בדלי דלות וקרייה רחמנא חטאת יד) ואמטינן מני שהחטאת קרויה מנחה דהכי משמע ומנו כי החטאת נהפכה להיות מנחה: **מה חטאת טעונה לפון.** יודע אני שגירסת זו טו) שיבוש שהרי לא חטאת העוף ולא מנחה טעון לפון[ו]ות"ם מנחת חוטא חלוקה מן המאר ולחטאת בהמה מקיש לה הוה ליה למיתני במתניתין דקתני לעיל המנחות נקמלות בכל מקום כבעזרה חוץ ממנחת חוטא ועוד היאך אפשר חטאת העוף טז) שבאת תחת חטאת בהמה אינה טעונה לפון שהרי נעשית בקרן מערבית דרומית יז) ובמנחה הבאה תחת העוף חטעון לפון וגירסת אחרינא גרסי' בה ואיני יודע אמיתה וגרלה בעיני מה חטאת פסולה שלא לשמה אף מנחה פסולה שלא לשמה וה"נ ילפינן לה בפ"ק דמנחות (דף ד.): **ומה מנחה.** טעונה הגשה בקרן מערבית דרומית אף חטאת העוף עבודתה בקרן מערבית דרומית והאלא דמה היא עיקר עבודתה: **לפני ה'.** הקרב אותה בני אהרן לפני ה' היינו שמגיעה למזבח: **אל פני המזבח** לרוס שפת הכבש: **ודיו.** במסכת סוטה בפ"ב מפרש מאי יח) דיו וקאמר שאינו צריך להגיע גופה למזבח אלא הכלי: **רבי אליעזר אומר.** מאחר שפרט לך הכתוב בהגשתה שני רוחות יכול לאיתה מהן שילה ה"ג יכול יגישנה למערבה יט) או לדרומה של קרן: **כוליה מזבח בלפון קאי.** ממלא דרומו של מזבח כלה לגבל הפתח וקיינן ממי בלד דרומו לפני ה': **בכל מקום היתה בשירים למליקתה.** בין למעלה בין למטה דכי ילפינן למטה בחטאת העוף כ) בהאזה הוא דילפינן לקמן בשמעתין והזה מדם החטאת על קיר ואמר מר זה קיר התחתון וקרן מערבית דמה היא עיקר עבודתה: **לפני ה'.** הקרב אותה בני אהרן לפני ה' היינו שמגיעה למזבח: **אל פני המזבח** לרוס שפת הכבש: **ודיו** ואקמלה אומר לפני ה' כל"ל ומיתמא אל נמתק:

ומקיפין ויורדין דרך שמאל חוץ מן העולה לג' [ו] אלו שהיו עולין ויורדין על העקב:

גמ' מנא ה"מ [ג] א"ר *יהושע אמר קרא °לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה כי חטאת היא חטאת קרויה מנחה ומנחה קרויה חטאת מה חטאת טעונה צפון ומה מנחה בקרן מערבית דרומית [ג] אף חטאת בקרן מערבית דרומית ומנחה גופה מנלן [ד] *דתניא °לפני ה' יכול במערב ת"ל °אל פני המזבח אי אל פני המזבח יכול בדרום ת"ל לפני ה' הא כיצד *מגישה בקרן מערבית דרומית כנגד חודה של קרן ודיו ר"א אומר יכול יגישנה למערבה של קרן או לדרומה של קרן אמרת *כל מקום שאתה מוצא שני מקראות אחד מקיים עצמו ומקיים חבירו ואחד מקיים עצמו ומבטל חבירו מניחין זה שמקיים עצמו ומבטל חבירו ותופשין [ה] את שמקיים עצמו ומקיים חבירו [ו] *כשאתה אומר (ז) אל פני ה' במערב [ז] היכן קיימת אל פני המזבח וכשאתה אומר אל פני המזבח בדרום קיימת לפני ה' [ח] בדרום היכן קיימת אמר רב אשי קסבר האי תנא *כוליה מזבח בצפון קאי: בכל מקום היתה כשירה [וכו'] : מאי קאמר אמר רב אשי ה"ק בכל מקום היתה כשירה למליקתה אלא זה היה מקומה להזאתה תנינא להא דת"ר [ט] *מלקה בכל מקום במזבח כשירה [י] היזה דמה בכל מקום כשירה [יא] היזה ולא מיצה כשירה ובלבד שיתן מדות הסיקרא ולמטה מדם הנפש מאי קאמר ה"ק מלקה בכל מקום במזבח כשירה מיצה דמה בכ"מ בכל מקום כשירה שאם**

מנחה קרויה חטאת וחטאת קרויה מנחה · תימה דהוה לן למימר מנחה קרויה חטאת ואין חטאת קרויה מנחה כדאמרינן פ"ק (ויק' ז:) תודה קרויה שלמים ואין שלמים קרויין תודה ובמנחות פרק התודה (דף פ:) לחם איקרי תודה תודה לא איקרי לחם וי"ל כג) דודאי לא מיקרי שם אחד לענין לשמה דש"ק ולענין ניסוכו המעות דפרק התודה אבל הכא דמיקרא קדרים דמנחה וחטאת איתקום ודאי להדדי איכא לאקושיהו שפיר כל): **מה** חטאת טעונה לפון · פירש בקונטרס דגירסא זו משובשת היא שהרי לא חטאת העוף טעונה לפון כדאמר ולא בן עוף בלפון ולא מנחה טעונה לפון וח"ת מנחת כה) *חטאת חלוקה משאר מנחות ולחטאת בהמה מקיש לה הוה ליה למיתני במתניתין לעיל דקתני כל המנחות נקמלות בכל מקום בעזרה חוץ ממנחת כו) חוטא ועוד *אפשר חטאת העוף הבאה בדלות תחת חטאת בהמה אינה טעונה לפון שהרי נעשית בקרן מערבית דרומית ומנחה הבאה תחת חטאת העוף טעונן לפון וגירסא אחרינא גרסינן בה ואיני יודע למיתה וגרלה בעיני מה חטאת פסולה שלא לשמה אף מנחה פסולה שלא לשמה וה"נ ילפינן לה בפ"ק [דמנחות] ע"כ לפון הקונטרס וקשה לפירושו כה) דודאי מיעקרא אמרי' בפ"ק דמנחות (דף ד.) בשלמא מנחת חוטא חטאת קרייה רחמנא אבל מנחת קנאות מנלן אבל במסקנא אמרינן אלא מנחת חוטא ומנחת קנאות דפסולות שלא לשמן מנלן חטאת טעונה לפון כתיב בה הוא ה"נ אבל כתיב בההיא כמן ועוד קשה לגירסא הספרים דבפרק איזהו מקומן (לעיל מט:) מוכח דחטאת הטעונה לפון בעולה הוי היקש אם כן היכי אתיא מנחה והדר ילפינן מחטאת וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש ועוד כמו שהקשה בקונטרס דאמירא לא הוא מנחה מחטאת העוף לאתויי במקומה ואינה טעונה לפון מיהו י"ל הרי בתורת כהנים ילפינן אחטאת העוף פסולה שלא לשמה מן הפסוק ולא ילפינן ממנחת חוטא דמפיק פסול מקרא אחריני ויש לדחות מיהו אמת דמנחה לא בעיא לפון [ו] אלא הגשה בקרן מערבית דרומית כדבסמוך [ח] (ולא) והקמילה אינה טעונה לפון אפי' מנחת חוטא נמי כדמוכח בתוספתא דמנחות פ"ק חומר בחטיטה שטעונה לפון מה שאינן בקמילה וכי תימא הייתו דמנחה וזהו דוחק ועוד דתני בחטיטה נמי שהרי בחטיטה נמי ליתא בלפון [ג] בקנים מיהו י"ל דכללא בקדשי קדשים הוי דומיא דמנחה בקמילה מבמליקה שהקמילה דומה שבת ומומתה וליתני שהקמילה טעונה לפון ולא מליקה אף על גב דיש קמילה דלא בעיא לפון כגון מנחת כדבה כמו כן אינה דומה שבת מיהו כ"ל לדחות הכ"ג לא מיירי במנחת חוטא והכא מיירי במנחת חוטא ומנחת תמיד שהן בליבור והן ודאי לא בעו לפון אבל מנחת חוטא [ד] בעי' לפון דאיתקש בהמה שבאה חליפתה בעזירות · ברו"ך : והרב רבי חיים גרים מה חטאת העוף טעונה יסוד כתיב והגשאר בדם ימלה אל יסוד המזבח אף מנחה טעונה הגשה כנגד היסוד [ה] והכי מוכח פרק כל המנחות בחוט מלה (מנחות דף פ:) [גבי] ואלו טעונות תנופה לוג שמן של מלורע ואשמו [דאמרינן התם] לפני ה' במזרח לפני ה' במערב פירוש בהך [ו] שמעתיה ומשני ה"מ מנחה דאיקרי חטאת וחטאת טעונה יסוד וקרן דרומית מזרחית לא היה לה יסוד אבל הכא לפני ה' קרינא ביה והשתא טולה בדרום ליכא לאימור משום יסוד וטולה במערב נמי לא משום דכתיב (ויקרא ו) אל פני המזבח דהיינו דרום מכל מקום אילטריך לפני ה' דלא תימא אל פני המזבח גזירת הכתוב הוא אף על גב דליתא ליה יסוד ובריש פירקין *פירשתי מה שהקשה דגבי גחלים דיום הכיפורים קרי לפני ה' במערב דוקא וא"ת ומאר מנחות מנלן וכי תימא מדאיתקוש כל המנחות לחטאת ולחטאת בפרשת לו וילפינן מעיר הלם שטעונין יסוד אם כן מנחת חוטא [ז] תיפוק לי מהתם ועוד מנלן דמקשינן לעיר הלם לקשיהו לחתילת דמיה [ח] ולא בעי יסוד לחטאת ויש לומר דכתיב לפני ה' במנחת חוטא וכבל המנחות נמי כתיב לפני ה' כי היכי דהתי לפני ה' כנגד היסוד [ט] [הלא נמי כנגד היסוד] ולא ג"ש ממש [הוא] דדבר הלמד בהיקש מבעיא לן לי חוזר ומלמד בג"ש אי לא אלא גלוי מילתא בעלמא הוא [י] *ות"ת גרים מה חטאת טעונה יסוד אף מנחה כן והייתו דלא כר"ח דאמר לעיל (דף כה:) בא לעובדה בכלי עובדה בשמאל אי נמי אפילו כרבי שמעון וכגון שבא לעובדה ביד. דאמר עובדה בימין בחטאת: מא) הגה"ה

אף חטאת בקרן מערבית דרומית · תימה דלא ילפינן מינה מליקה ושמא לא ילפינן אלא מידי דאשכחן בבני מזבח כמנחה וכן פירש בקונטרס בשמוך: **בדרום** קיימת מ)עולה · ג)על כרחך רבי אליעזר אית ליה הכיא מב) דמה חטאת טעונה יסוד דאי לאו הכי מנא ליה דאמר מערבית ותימה אם כן לפני ה' למה לי דרומית בפקא לן מאל פני המזבח ומערבית מדבעיא יסוד : שאם

[ג"ל הילקוט ר' אליעזר]

מנחות יט: סא. סוטה יד:

מנחות יט: סוטה יד:

[ג"ל רוטא]

ג"ל הילך

[ג"ל שכשאתה אומר לפני ה' במערב בטלת אל פני המזבח בדרום וכשאתה אומר אל פני המזבח בדרום קיימת לפני ה' במערב והיכן קיימת א"ר אשי כו' וכן היא הגיסא ממנחות וכסוטה]

שיטה מקובצת

מ) לג' דברים אלו שהיו עולין וירדין על העקב: ב) עיין בהשמטות בסוף המסכת: ג) אף מערבית דרומית אי' הואה דחטאת אבל לא יליף מליקה דחטאת משום דלא דמי לבנינה כדפ"ה לקמן דבבהמה איכא נגיעה משש מן הדם במזבח דומיא דהגשה דמגיע המנחה למזבח ועוד דמשמע שבא להקיש עיקר עבודתה והיינו הואה דמה: ד) דתניא לפני ה' יכול במערב. וא"ת והא האי קרא במנחת נדבה כתיב דאית בה שמן ולבונה ואילו מנחת חטאת ליתא בה שמן ולבונה וי"ל דבפרשת ויקרא כתיב והבאתה את המנחה והגישה את המנחה קרא יתירא דהוי מצי למכתב והבאתה לבד וכתיב את המנחה לרבות כל המנחות אפי' מנחת חוטא להגשה לעיכוב מקום · וא"ת א"כ לפי' רבינו חיים למה לי היקשא דלעיל למנחת חוטא לומר שטעונה הגשה כנגד היסוד תיפוק לי מהכא דטעונה הגשה כנגד קרן מערבית דרומית שיש לה יסוד וי"ל דהו"א דמגיש אצל הקרן מלמעלה קמ"ל היקשא למנחת [חוטא] שמגישה מלמטה אצל היסוד אבל קשה למה לי לפני ה' תיפוק לי מהיקשא דלעיל בדרום ליכא לאוקמי דהא לא היה לו יסוד בדרום וא"כ צריך להגישה בקרן מערבית דרומית דהוי פני המזבח וגם איכא יסוד ו"א כ למה לי לפני ה' וי"ל דהו"א דמגישה בשבדרום אצל המערב ששם היה יסוד קמ"ל לפני ה' לומר שמגישה כנגד חודה של קרן אבל אכתי קשה בשאר מנחות מנ"ל שמגישן אצל היסוד מלמטה אימא דמגישן מלמעלה אצל. הקרן הואיל דמהיקשא דמנחה לחטאת לא נפקא לן רק מנחת חוטא וי"ל דבמנחת חוטא כתיב לפני ה' וכן במנחת נדבה וא"כ כי היכי דלפני ה' דנכי מנחת חוטא היינו למטה מן היסוד כמו כן לפני ה' דכתיב במנחת נדבה ר"ל מלמטה ומיהו ריב"א דקרק ולא מצא במנחת חוטא לפני ה'' (ס"א לכך פי' דכך צ"ל מדקאמר הבא דלפני ה' דנדבה חשבינן באלו כתיב במנחת חוטא דאמנחת חוטא נמי קאי מייתורא דהמנחה כדפי' וע"כ הוי פי' דלפני ה' דמנחת חוטא יסוד מדאיתקש להחטאת א"כ כי נמי קאי אנדבה כפשטיה לא ישתנה פירושו דאתרוייהו קאי) אלא י"ל כיון דכתיב לפני ה' במנחת נדבה מרבינן מנחת חוטא מייתורא מאת המנחה להגשה לעיכוב מקום כדפי' א"כ סברא הוא דכמו דבמנחת חוטא ר"ל ליסוד כמו כן במנחת נדבה ר"ל ליסוד דהואיל דקאי אתרוייהו לא ישתנה פירושו: ה) ותושטין זה שמקיים תיבת את נמתק: ו) עיין בהשמטות בסוף המסכת: ז) בשמרב בטלת אל פני המזבח בדרום ותיבת היכן קיימת נמתק: ח) במערב היכן תיבת בדרום נמתק: ט) מליקה בכל: י) תיבות היזה ולא מיצה כשרה נמתק: יא) שמאל העולים למזבח בעלייתן: יב) שכשעולה למזבח פונה לסובב לשמאלו ותיבות כשהוא עולה ל"ש: יג) תיבת בקרקע נמתק: יד) חטאת מינה שמעינן

[ד"ל הילקוט ר' אליעזר]

הגהות הב"ח

(א) גמ' כשאתה אומר לפני ה' כל"ל ומיתמא אל נמתק:

לעיל נג. נח. סוטה יד:

[לקמן סו. מנחות כ:]

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מה וכו' וכ"ל גרים מה חטאת טעונה יסון אף מנחה כו' עי' לעיל דף כד ע"ב יד יד לקמילה ול"ע:

דף מח. ד"ה משוך]

שיטה מקובצת

נמי כו' דהכי נ מ י משמע כי הוהאמ: טו) זו משובשת שהרי לא כו' ולא מנחה טעונין לפון: טז) הענף הבאה בדלות תחת חטאת: יז) ומנחה הבאה יח) מאי דהיו דקאמר יט) נמי דהיו דקאמר: כ) לפני ה' דהכי נמי: כא) לפני ה' דמנחת חוטא: כב) מה"ד וחוזרין על הענף: כג) וי"ל דלאו דוקא נקט דודאי: כד) שפיר ודוחק הוא ונראה דבקונטרס דקרק בוה דפי' ושמעינן מינה שהחטאת קרויה מנחה כי חטאת העוף נהפכה לבא תחתיה מנחת חוטא בדלי דלות ואי"כ חטאת קרויה מנחה כשהיא פופר בדלי דלות ממנחת חוטא תחת חטאת העוף · פחר"ש: כה) מנחת חוטא חלוקה: כו) חוטא ועוד דמסתמא אקשינן מנחת חוטא שהיא בדלי דלות לחטאת העוף שלפנינו שהיא בדלות ולא לחטאת בהמה דעשיר דלפני פניו: כז) עיין בהשמטות בסוף המסכת: כח) לפירושו דא"כ לא ידענין דמנחת חוטא סבולה שלא לשמה כי אם מהיקשא דחטאת וזה אינו דודאי · כט) היא אלמא דהמיא ילפינן ועוד: ל) צפון אי בהגשה הלא היא בקרן תיבת אלא נמחק ול"ש: לא) בדבסמוך ואי הקמיצה: לב) דאמר כשהיסה לו יסוד והכי מוכח כו' באות מצה דתנן ואלו מעונות תנופה כו' ואשמו ואמרינן בגמרא לפני: לג) בתך דשמעתין אות ה' נמחק: לד) חוטא נמי תיפוק: לה) דמים דלא בעיא: לו) המזבח נמי תיפוק: לז) חטאת נמי כנגד היסוד ולא ג"ש ממש היא דדבר: לח) מתיבת ור"ת עד סוף הדבור מוקף ה"ל: לט) כחטאת ע"כ הגה"ה: מ) ההיא דרשא דמה חטאת כו' סגא ליה קרן דרומית מערבית ותיבת דאבדת נמחק: הגשות

עין משפט נר מצוה

והגשתה למזבח הוא דיליף [יא] דומיא דהגשה במנחה ומליקה לאו במזבח [יב] אלא הזאה ומיטוי : **מאי קאמר** . קתני הזה דמה בכל מקום ואפילו למעלה מן המזבח כשירה והדר [יג] תניא ובלבד שיתן מחוט השיקרא ולמטה והא ליכא למימר דהזה [יד] ואח"כ חזר והזה למטה קא [טו] מכשרי דהא הזה דמה תורה אור קתני כל דמה משמע דלא קתני הזה מדמה : **מילה דמה** . *שהחטאת טעונה מיטוי אחר הזאה כדכתיב והכאתר בדם ימלה וגו' (ויקרא ה) שמקיף הגוף למזבח והוחק בית מליקתו בקיר והדם מתמלה ויורד : **בכל מקום כשירה** . כדמפרש טעמא דמיטוי בחטאת [טז] לאו עבודה היא ליפסל בשיטוי שאפילו עקר המיטוי לגמרי שהזה ולא מילה כשירה כדאמרן בחיזהו מקומן (לעיל דף נב.) והכאתר ימלה שאינו כאתר לא ימלה אלמא איכא [יז] דסכירא דלא מעכב ומהאי *קרא : **ובלבד** . יתן] שיהא הזאה הנעשית ראשון מחוט השיקרא ולמטה מדם הנפש : **הא דאמרן** . דילפינן לעיל מכי חטאת היא האמור במנחה : **אל פני המזבח** . ודרשינן לעיל דאקרן מערבית דרומית קאי : **אל יסוד** [יח] **המזבח** . ואמרינן בחיזהו מקומן (לעיל דף נב.) ילמד ירידתו מן הכבש בחטאות החיטאות מיליאתו מן ההיכל [כ] *כשמוך לו והייתו יסוד דרומי וכבל הדרום אין לך יסוד אלא אמה אחת בקרן מערבית דרומית כדאמרינן (שם דף נד.) אוכל בדרום אמה אחת : **מביא הדשן** . מקום שמתאין שם בכל בקר תרומת הדשן שכתב בה ומשו אלל המזבח והוא במזרחו של כבש וכתיב גבי מורלאה ועולה (ויקרא ו) והשליך אותה אלל המזבח קדמה אל מקום הדשן ולקמן מייתי משנה ממסכת תמיד דבמזרחו של כבש הוה והייתו כא] *לקרן דרומית מזרחית : **שאין לך קל בעוף** . ודבר שהוא קל מאד אין לו חוט לזורקו למרחוק : **פעמים שהכן וזורקו כו'** . כשהיא רבה במזרח ונעשית בקרן מערבית דרומית לריך לזרוק יותר משלשים אמה : **דתנן** . במסכת תמיד מי שזכה יומא מג: בתרומת הדשן כב] של מחתה גדול מחתה של כסף ועלה לרחש המזבח כו' : **הגיע לרצפה** . לסוף הכבש כג] כלפי המזבח והולך למזרחו של כבש ומתקרב למזבח עשר אמות ממקום שכלה הכבש דהייתו רחוק כד] מעל רחש המזבח *כ"ב אמה : **נכר את הגחלים כו'** . אלמא התם הוי בית הדשן וכשהוא עושה עולת העוף בקרן מערבית דרומית לריך לזורקה כה] כל אלכסון של כ"ב עגל כ"ב שהרי [כו] (ו) מדרום לגפון אמרו דאיכא כ"ב וממקום שהוא עומד עד מזרחו של כבש אין פחות *מכ"ב כז] ואפי' הוא מתקרב לכבש כל אמות רוחב הקרן ואין כאן אלא כ"א הן כנגדה אמה מקום מעמדו כז] שהוא מרוחק מן הגפון לדרום לבית הדשן שהוא עומד בראש המזבח ולא בסובב שבהיא נעשית במזרח עומד בסובב לפי שיש לו כבש קטן במזרח לפנות הימנו לסובב ולריך לעגות על ראשו כח] [כבש] לפנות לסובב ולריך לעגות על ראשו לעגל המערב אין לו כח] ועומד *בדרומה של קרן והכי תנן במס' סוכה (דף מח.) גבי כבשים עגלה ל] ופנה לשמאל ולא תנן בה ופנה לסובב אלמא לא היה שום כבש במערב לפנות בו לסובב רקשה לפ"רושו שהרי כיון שלא היה שום כבש היכי תנן בפרק א"זהו מקומן עגלה בכבש ופנה לסובב ובא לו לקרן דרומית מזרחית כו' עד מערבית דרומית ושירי הדם היה שופך על יסוד דרומית מערבי ואם אין שם כבש כיצד ירד מן הסובב ליסוד דרומית מערבי ולחזור על עקבו לא אפשר כדקאמר בתחני' אלא ודאי ש"מ כשבא בסוף לקרן מערבית דרומית היה יורד מן הסובב בכבש קטן לכבש גדול ומן הגדול יורד ליסוד לשפוך שירי הדם (היה שופך) על יסוד דרומי מערבי ועתה אינו צריך לחזור על עקבו לכך נראה דאה"נ ומהתיא דסוכה לא קשה דאפילו דלא אפשר לו לעשות בעומדו על הסובב דמן הסובב עד ראש הקרן ששם היו הבפלים היה נבוה ד' אמות הילכך היה צריך לעשות הנ"ל בראש המזבח במקום הילוך רגלי הכהנים אבל ודאי הכהנים אם מעל הסובב הם מ"מ פריך שפיר דפי מל"א דאלכסון של כ' אמות עולה לשמונה וב' אמות הנשארות ד' חומשים ועוד יש ג' טפחים שהיה רחוק בית הדשן מן הכבש לצד מזרח הרי ספי מל"א והקשה בקונטרס הא ליכא רק ה' אמות ממקום מליקה עד הכבש שהרי מתקרב לצד הכבש אמה של קרן וי"ל דתן כנגדה אמה מקום מעמדו שהרי היה עומד ברוחב המזבח במקום רגלי הכהנים ולהאה לקרן וא"כ יש כ"ב אמות מהקרן שאצל הצפון עד בית הדשן מלבד האלכסון כדפ' אך קשה למה לא היה עומד בסובב בשעת מליקה ויזרוק למטה מן הכבש ולא יעלה כל כך ותירץ בקונטרס דזיקא כשהיה במזרח היה עומד בסובב לפי שהכבש קטן היה במזרח שפונה בו לסובב אבל במערב לא היה בו כבש לשמאל לפנות בו לסובב אבן צריך לעלות לראש המזבח ולעמוד אצל הקרן בצפונו כדפ' לעיל והביא ראיה ממסכת סוכה דתנן גבי נסכים הנעשים במערב עלה לכבש ופנה לשמאלו ולא תני ופנה לסובב אלמא לא היה שום כבש במערב לפנות בו לסובב רקשה לפ"רושו שהרי כיון שלא היה שום כבש היכי תנן בפרק א"זהו מקומן ע